

УДК 004.378:147

Гаврутенко Леся Анатоліївна

аспірантка

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

lesi5@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЕКОНОМІСТА

Анотація. У статті визначено роль основних дефініцій, які впливають на формування готовності до професійної діяльності майбутніх економістів, уточнено понятійно-категоріальний апарат проведеного дослідження. Проаналізовано етапи формування професійної компетентності як процесу, що триває протягом усього професійного становлення, зокрема, формування професійних намірів і спрямованості, професійної підготовки, професіоналізації. Визначено складові професійної компетентності відповідно до структури діяльності. Охарактеризовано комплекс професійно значущих якостей майбутнього економіста, необхідних для успішної професійної діяльності.

Ключові слова: готовність до професійної діяльності; професійна компетентність; інформаційно-комунікативна компетентність; професійні якості майбутнього економіста.

1. ВСТУП

В умовах нинішніх динамічних соціальних змін функції професійно-технічної освіти інтенсивно розширюються, відбувається її трансформація в професійну освіту, що відповідає світовим освітнім тенденціям — освіти впродовж життя. Стратегія розвитку цієї освітньої галузі визначається, зокрема, необхідністю адаптації до демократичних і ринкових перетворень у суспільстві, що зумовлено входженням у європейський і світовий освітній та інформаційний простір.

Постановка проблеми. Соціально-економічні потреби реформування освітньої галузі України в європейському контексті, необхідність посилення вимог до якісної професійної підготовки майбутніх фахівців підкреслюється в державній «Програмі економічних реформ на 2010–2014 роки», де зазначається, що професійне вдосконалення є важливою умовою модернізації освіти. Серед основних завдань «Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки» зазначено про важливість розвитку наукової й інноваційної діяльності у галузі професійно-технічної освіти, а також наголошено на вдосконаленні системи підготовки, перепідготовки і підвищенні кваліфікації інженерно-педагогічних кадрів професійно-технічної освіти на базі вищих навчальних закладів і профільних ПТНЗ.

Сучасний стан професійно-технічної підготовки майбутніх фахівців економічного профілю не повною мірою відповідає потребам сучасного ринку праці. Виявлена нами низка суперечностей, зокрема, між теоретичною підготовкою майбутніх економістів і практичними вимогами роботодавців щодо застосування технологічних знань, умінь та навичок з безпосередньої фахової діяльності підтверджує соціально-педагогічну значущість проблеми формування готовності до професійної діяльності майбутніх економістів. Необхідність вирішення визначених суперечностей дають підстави для дослідження зазначеного аспекту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання професійно-технічної освіти в Україні досліджували Н. Ничкало, П. Лузан, Т. Герлянд, Л. Несторова, М. Шимановський, В. Манько, О. Слатвінська та ін.; підготовку фахівців економічного профілю до професійної діяльності вивчали дослідники Н. Волкова,

А. Горкуненко, Г. Курдюмов, М. Левочко та ін.; аспекти професійних якостей майбутніх економістів розглядали І. Горностаєва, Т. Степанова; проблему професійної компетентності в процесі підготовки на основі компетентнісного підходу досліджували як вітчизняні В. Биков, О. Овчарук, Н. Морзе, Т. Десятов, С. Клепко, О. Локшина, О. Пометун, так і російські вчені І. Зимня, К. Кирей, М. Ларионова, О. Перфільєва, А. Хуторський та ін. Проблемою обґрунтування, удосконалення та розробки професіограми фахівця економічного профілю займались Л. Фаткін, Е. Романова та ін. Закордонні вчені Дж. Равен, Л. Салганік, Д. Рікен, У. Мозер, М. Спектор розкрили зміст ключових компетентностей, які сприяють досягненню успіхів у житті та професійній діяльності.

Однак вивчення науково-методичної літератури показало відсутність цілісного аналізу дослідження проблеми формування готовності до професійної діяльності майбутніх спеціалістів економічного профілю в умовах підвищеної конкурентоспроможності на ринку праці.

Метою даної статті є розкриття сутності основних складових системи формування професійної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю, яка ґрунтується на компетентнісному підході і спрямована на забезпечення фахової готовності майбутнього економіста до професійної діяльності.

2. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Під час проведеного дослідження процесу формування готовності до професійної діяльності майбутньої економіста було використано комплекс теоретичних і емпіричних методів, серед яких: системний і порівняльний аналіз психолого-педагогічної, навчально-методичної та науково-технічної літератури з проблем дослідження; узагальнення тощо.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У «Концепції розвитку професійно-технічної освіти і навчання в Україні (2010–2020 рр.)» зазначено, що розвинутому суспільству потрібні сучасно освічені, моральні, заповзятливі люди, здатні самостійно приймати відповідальні рішення в ситуаціях вибору, бути мобільними, динамічними, конструктивними фахівцями, мати розвинене почуття відповідальності за долю своєї країни.

Згідно з освітньо-кваліфікаційною характеристикою *готовність* майбутнього економіста до професійної діяльності має базуватися на вміннях: забезпечувати збалансовану діяльність; здійснювати саморегуляцію поведінки; урахувати суспільні відносини і політичні явища; здійснювати ефективне ділове спілкування рідною й іноземними мовами; покладатися на основні економічні закони, правові засади і моральні переконання у процесі професійної діяльності; застосовувати закони формальної логіки і творчий підхід у вирішенні нестандартних ситуацій; здійснювати аналіз інновацій; забезпечувати індивідуальну безпеку в разі виникнення небезпечних ситуацій [4].

Енциклопедія освіти визначає «*готовність до діяльності*» як стан мобілізації психологічних і психофізіологічних систем людини, які забезпечують виконання певної діяльності. У психології виокремлюють кілька аспектів готовності до діяльності: операційний, мотиваційний, соціально-психологічний, психофізіологічний. Кожний стан готовності до діяльності визначається сполученням різних факторів, що

визначають різні рівні, аспекти готовності, залежно від змісту діяльності й умов її здійснення провідним може стати один із таких аспектів [8, 137].

Отже, закономірно у контексті вимог Болонського процесу визначати термін «підготовка майбутніх фахівців економічних спеціальностей» як комплекс заходів, спрямований на формування готовності до реалізації збалансованої професійної діяльності, ефективної комунікаційної взаємодії, розв'язання нестандартних завдань і саморегуляції на основі компетентного використання фахівцем власного індивідуального стилю діяльності, а готовність майбутнього фахівця до професійної діяльності як інтегровану властивість, що забезпечує саме цей вид спроможності.

У сучасних умовах спеціаліст економічної спеціальності — це фахівець, який займається аналізом фінансово-господарської діяльності (підприємства, галузі тощо) з метою її поліпшення [1]. Підвищені вимоги сучасного ринку праці до майбутніх економістів спричинені рівнем економічного розвитку країни, темпами інфляції, рівнем конкуренції та соціально-культурними факторами також зумовлюють необхідність вдосконалення професіограми сучасного економіста. Професіограма (від лат. *profiteo* — оголошує своєю справою, і грец. *gramma* — риска, написання) — перелік і опис загально трудових і спеціальних знань, навичок, умінь, необхідних для успішного виконання певного виду професійної діяльності [15]. Професіограма спеціаліста економічної галузі, запропонована Л. Фаткіним, передбачає системно-факторний підхід, який об'єднує п'ять специфічних інтегральних факторів, що визначають низку диференціальних якостей: адаптаційну мобільність; емоційне і ділове лідерство; здатність до інтеграції соціальних функцій (ролей); контактність; стресостійкість (інтелектуальна, волева та емоційна).

Як показало наше дослідження, перетворення кількісних показників професійної підготовки в якісні, передусім пов'язано з реалізацією основних складових, які впливають на професійну діяльність майбутнього спеціаліста економічного профілю. До цих складових належать сформована професійна компетентність, професійні якості, і реалізована професіограма майбутнього спеціаліста. Якісна професійно-технічна освіта є одним з основних завдань сучасної вищої освіти в Україні, яка має забезпечувати формування сукупності інтегрованих знань, умінь та якостей особистості, а саме — компетентність і професійну компетентність спеціаліста. Тому ми вважаємо за доцільне розглянути трактування різних визначень понять «компетенція», «компетентність», «професійна компетентність».

Українські і російські вчені визначають дефініцію «компетенція» як поняття, що відноситься до сфери конкретної предметної галузі, предмета, роботи/виду діяльності; а дефініцію «компетентність» як складне поняття, що є результатом навчання, освіти, розвитку особистості та перспективи і включає поняття знань, умінь, навичок ціннісних орієнтацій, особистісних ставлень, відповідальності для автономної дії [8, 137].

У науково-методичній літературі виділено традиційні характеристики компетенцій:

- політичні і соціальні, пов'язані зі здатністю брати на себе відповідальність, брати участь у суспільному прийнятті рішень тощо;
- компетенції, що коливаються життям в суспільстві;
- компетенції, що визначають володіння письмовим і усним спілкуванням, важливим у професійній діяльності й суспільному житті;
- компетенції, пов'язані з виникненням інформаційного суспільства, володіння новими технологіями, розуміння їхніх переваг і недоліків;
- компетенції, що реалізують здатність навчатися протягом усього життя не тільки в професійному плані, але і в особистому і суспільному житті [8, 135–137].

Міжнародна комісія Ради Європи у своїх документах розкриває «компетентність», як загальні, або ключові, уміння, базові вміння, функціональні шляхи навчання, ключові кваліфікації, крос-навчальні вміння або навички, ключові уявлення, опори або опорні знання [13; 21].

А. Горкуненко [6] трактує «компетентність» як достатній рівень професійних знань, умінь і навичок та сукупність особистісних можливостей і досвіду фахівця.

Г. Курдюмов [11] вбачає у понятті «компетентність» систему умінь і навичок, професійно значущих якостей особистості, що забезпечують можливість виконання професійних обов'язків певного рівня. Це є важливим для нашого дослідження, оскільки автор зазначив важливі складові (уміння, навички, професійні складові, що дають можливість підвищувати й удосконалювати професійну діяльність), завдяки яким можна представити цілісну структуру цього поняття.

Актуальним на сьогоднішній день стало питання професійної компетентності фахівця, що сприяє успішному самовизначенню молоді у світі праці, безперервної освіти. *Професійна компетентність* — це якість людини, яка володіє всебічними знаннями і вміннями зі свого фаху, готова до їх творчого застосування з дотриманням загальнолюдських і християнських цінностей, а також спрямована на постійну самоосвіту і самовдосконалення [8].

У разі виділення в складі професійної компетентності лише діяльнісного компонента залишається поза полем зору система знань психолого-педагогічного і предметно-методичного циклу.

Дослідники Н. Бордовська, В. Раєвський, А. Реан, А. Хуторський та ін., визначають дефініцію «професійна компетентність» як сукупність умінь (педагога) як суб'єкта педагогічного впливу особливим чином структурувати наукове і практичне знання з метою кращого вирішення педагогічних завдань.

За визначенням В. Федіної формування професійної компетентності — процес, що триває протягом усього професійного становлення; його основними етапами є: формування професійних намірів і спрямованості, професійна підготовка, професіоналізація. Зокрема, етап формування професійних намірів і спрямованості здійснюється шляхом психологічної і професійної адаптації студентів до майбутньої діяльності; етап професійної підготовки — шляхом оволодіння загальними і спеціальними знаннями і вміннями; етап професійного становлення — шляхом набуття професійного менталітету і високоякісного виконання професійної діяльності [19].

В. Петрук визначає професійну компетентність, як готовність особистості мобілізувати власні ресурси (організовані в систему знань, умінь, здатності й особистісних якостей), які необхідні для ефективного розв'язання професійних задач у типових і нестандартних ситуаціях, що включає в себе ціннісні ставлення особистості до цих ситуацій [14].

Складові професійної компетентності відповідно до структури діяльності як пізнавальний, ціннісно-орієнтаційний і настановчо-поведінковий компоненти передбачають розгляд професійної компетентності через професійну готовність, що визначається розумінням навчально-професійних завдань, усвідомленням своєї відповідальності, бажанням досягнути конкурентоздатного фахового рівня. Важливою умовою формування готовності є наявність відповідних властивостей, передусім задатків і здібностей особистості до майбутньої діяльності. Формування готовності до діяльності починається з ознайомлення з професією [14].

Важливим аспектом готовності майбутніх економістів до професійної діяльності науковці зазначають психологічний компонент, який визначають як суттєву передумову цілеспрямованої діяльності, її регуляції, стійкості та ефективності. Вона допомагає фахівцям успішно виконувати свої обов'язки, правильно використовувати

знання, досвід, особистісні риси, зберігати самоконтроль і перебудувати свій спосіб дій у разі виникнення непередбачених перешкод.

Етапом професійного становлення як процесу, упродовж якого відбувається формування професійної компетентності, є професійна адаптація. Науковці визначають професійну адаптацію як один з основних компонентів професійної діяльності — складний процес засвоєння людиною професійних ролей. Н. Леонтьєв вважає, що реальна основа особистості не в закладених в неї генетичних програмах, не в глибинах її природних задатків і не в набутих нею знаннях уміннях навичках, зокрема професійних, а в тій системі діяльності, яка реалізується цими знаннями, уміннями, навичками [19].

У процесі навчання увагу студентів економічних спеціальностей потрібно спрямовувати на їхню подальшу професійну підготовку, яка передбачає формування:

- самовизначення — уміння виробляти свої позиції в житті; формувати власний світогляд, уміння ставити і виконувати поставлені перед собою завдання;
- самореалізації — утвердження себе як особистості; розвиток творчих здібностей (наукових, художніх, організаційно-комунікативних);
- самоорганізації — навички елементарної психічної саморегуляції; організації режиму життя; досягнення поставленої мети.

На підставі наведених теоретичних положень можемо зробити висновок, що «професійно-комунікативна компетентність» — комплекс комунікативних знань і мовленнєвих умінь, навичок як базового компонента, оволодіння якими дозволяє майбутньому економісту адекватно користуватися усіма засобами комунікації (як вербальною, так і невербальною) у професійній діяльності.

Як зазначає Н. Ротова, комунікативна компетентність — це не просто навички застосування мовних і немовних засобів у конкретному контексті і ситуації спілкування, уміння ефективно впливати на співрозмовника, але й уява про діяльну мету свого мовлення, усвідомлення комунікативного сенсу спілкування, творче володіння лексичним запасом і необхідними граматико-синтаксичними схемами, інтелектуальна готовність до прийняття мотивованого рішення про закінчення висловлювання [16].

Виходячи з того, що професійна компетентність для майбутніх спеціалістів економічного профілю це багатофакторне явище, що включає в себе кілька компетентностей, вважаємо доцільним розглянути не менш важливу для професійної діяльності — ІКТ-компетентність.

Особливої уваги на сьогоднішній день набуває ІКТ-компетентність, яку розуміють як інтегральну характеристику особи, що передбачає мотивацію до засвоєння відповідних знань, здібність до розв'язування задач у навчальній і професійній діяльності за допомогою комп'ютерної техніки і пристроїв. Наразі ІКТ-компетентність формується на етапі застосування комп'ютерної техніки і пристроїв, як засіб подальшого навчання і професійної економічної діяльності й розглядається як одна з граней особистої зрілості [13].

Як зазначає В. Биков, «у діяльності навчальних закладів усіх типів і рівнів акредитації проблемам інформатизації повинна приділятися першочергова увага» [2].

О. Овчарук розкриває ІКТ-компетентність, як здатність особистості автономно і відповідально використовувати на практиці інформаційно-комунікаційні технології для задоволення власних індивідуальних потреб і розв'язання суспільно значущих, зокрема професійних задач у певній предметній галузі або виді діяльності [13].

Аналізуючи наведені значення, під ІКТ-компетентністю економіста будемо розуміти використання інформаційних і комунікаційних технологій для особистої і

професійної діяльності. Адже сучасний спеціаліст для підвищення рівня ІКТ-компетентності повинен:

- критично аналізувати отримані знання і застосовувати їх для розв'язування нових завдань в інформаційному суспільстві;
- уміти керуватися й оперувати інформацією у науці, роботі та практиці;
- адаптуватися до нових ринкових перетворень;
- постійно вдосконалювати свою кваліфікацію з використанням інформаційних технологій.

Отже, проведений теоретичний аналіз дозволяє зробити висновок про вплив професійної компетентності, професійно-комунікативної та ІКТ-компетентності на процес формування готовності до професійної діяльності майбутнього економіста.

Вивчення наукових джерел свідчить про інтерес багатьох науковців до розвитку професійно значущих якостей майбутнього економіста. Так, М. Левочко [12] вважає, що спеціаліст-бухгалтер за умов ринкової економіки повинен мати такі професійні якості: свідоме розуміння своєї ролі бухгалтера у суспільстві, здатність до творчого мислення, ініціативність щодо вдосконалення методів і форм облікової політики, чесність і незалежність, відповідальність за якість облікової інформації, свідоме розуміння необхідності комп'ютеризації в професійній діяльності. І. Горностаєва [7] пропонує розглядати комплекс професійно значущих якостей майбутнього менеджера, який уміщує:

- професійні — придбані знання й уміння в галузі керування підприємством, у питаннях технології виробництва у тій галузі, до якої належить фірма за видом і характером своєї діяльності;
- соціальні, що стосуються володіння навичками ділового спілкування, комунікативними й організаційними навичками;
- самосвідомість менеджера — усвідомлення своєї системи цінностей і ставлення до себе (своїх психологічних якостей, здібностей, соціальної значущості тощо);
- індивідуальні, що включають інтелектуальні здібності — ті риси характеру, що характеризують успішного менеджера;
- навички групової роботи, що стосуються вміння працювати в команді, групі і використовувати ефект синергізму;
- креативні якості лідера інновацій, який творчо ставиться до справи, добре проінформований, уміє щонайкраще використовувати ресурси і забезпечувати ефективність функціонування фірми.

Т. Степанова [18] розкриває психологічні якості, які необхідні у професійній діяльності:

- аналітичність мислення — уміння детально аналізувати факти і явища, розбиратися у справі до дрібних деталей;
- креативність — здатність розв'язувати завдання нестандартними методами, знаходити оригінальний вихід із ситуації;
- самовладання — уміння контролювати свої емоції;
- самооцінка — оцінювати власні переваги і недоліки;
- комунікабельність — здатність до встановлення контактів, пояснювати, переконувати.

Професіонал у роботі повинен мати високу професійну здатність до розвитку своїх умінь, постійно їх підвищувати, адже сучасні вимоги життя потребують більш кваліфікованого персоналу.

Н. Волкова розкриває основні характеристики професіонала [3]:

- адаптаційну мобільність: схильність до творчих форм діяльності, неперервності, поглиблення й оновлення знань, ініціативність, нетерпимість до відсталості, консервативних проявів, прагнення вчити інших, бажання якісних змін в організації і в змісті власної діяльності, готовність до обґрунтованого ризику, прагнення нововведень, розширення кола своїх повноважень, діловитість;
- контактність: товариськість, емпатію, інтерес до людей, високий рівень розуміння у сфері міжособистісних відносин, здатність приваблювати людей, бачити себе зі сторони, слухати, розуміти і переконувати людей, уміння подивитися на конфліктну ситуацію очима співрозмовника;
- стресостійкість: інтелектуальну й емоційну захищеність у проблемних ситуаціях, самовладання і тверезість мислення у прийнятті колективних рішень, володіння навичками саморегуляції стану;
- домінантність: власність, честолюбство, прагнення до особистої незалежності, лідерство, готовність до безкомпромісної боротьби за свої права, самоповагу, високий рівень самооцінки і притягань, сміливість, вольовий характер.

Проведений нами аналіз науково-педагогічної і методичної літератури дав змогу акцентувати увагу на реалізації необхідних якостей для формування готовності майбутнього молодшого спеціаліста економічного профілю до професійної діяльності в процесі навчання, а саме:

- ✓ *професійні якості* — розкриваються через отримані теоретичні і практичні знання, уміння та навички у використанні їх в обраному спектрі професійного спрямування;
- ✓ *комунікативні якості* — реалізуються в процесі становлення контактів, спілкування, переговорів у колективі та іншими зацікавленими особами;
- ✓ *економіко-мисленнєва якість* — розкривається через економічні знання і розв'язування різних професійних проблем економічного спрямування;
- ✓ *мотиваційна якість* — характеризується активністю для досягнення успіху під час розв'язання практичних задач, шляхом раніше набутих знань, умінь і навичок;
- ✓ *економіко-компетентнісна якість* — відпрацьовується через уміння встановлювати професійні цілі і реалізовувати їх за мінімальних витрат з альтернативним розв'язанням даної проблеми;
- ✓ *аналітична якість* — реалізується через здатність організувати, планувати, контролювати, прогнозувати та систематизувати техніко-економічні показники в процесі вивчення спеціальних дисциплін;
- ✓ *саморозвиваюча якість* — розкривається через формування вмінь самостійно вдосконалювати і корегувати свої знання, уміння та навички;
- ✓ *комп'ютерна якість* — розвивається під час використання ПК і сучасних програм обробки інформації в навчальному процесі.

Реалізація цих якостей у процесі навчання дає змогу побачити цілісну характеристику вимог, які сприятимуть формуванню готовності до професійної діяльності майбутніх спеціалістів економічного профілю, умови підвищення їх професіоналізму у будь-якому виді своєї діяльності.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проведений теоретичний аналіз сучасних підходів до процесу підготовки майбутніх фахівців економічного профілю у ПТНЗ свідчить, що нинішній стан не відповідає сучасним вимогам професійно-технічної освіти. Наявні технології навчання недостатньо створюють умови для формування професійно-комунікативної

компетентності майбутнього випускника, його творчого потенціалу, системної самостійної роботи студентів з оволодіння фундаментальними знаннями. Низька мотивація щодо вивчення фундаментальних дисциплін, оволодіння студентами майбутнім економічним фахом, недосконала система гуманітарної підготовки детермінує їхню недостатню освіченість, що впливає на якість їхньої професійної діяльності взагалі, зокрема готовності до неї як такої, і конкурентоспроможність.

Гострою проблемою залишається недосконалість науково-методичного забезпечення підготовки майбутніх економістів, що включає оновлення як змістового, так і процесуального компонентів педагогічного процесу. Розв'язання цієї проблеми вимагає кропіткої роботи щодо розроблення державних стандартів європейського рівня на основі накопичення компетенцій, упровадження у навчально-виробничий процес інноваційних педагогічних та інформаційних технологій, системи об'єктивного оцінювання результатів навчання майбутніх економістів і рівня професійної компетентності випускників.

Перспективи подальшого дослідження передбачають вивчення педагогічних умов, які сприятимуть підвищенню рівня професіоналізму у майбутніх спеціалістів економічного профілю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беспалов П. В. Компьютерная компетентность в контексте личностно-ориентированного обучения / П. В. Беспалов // Педагогика. — 2003. — № 4. — С. 45–50.
2. Биков В. Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти / В. Ю. Биков. // Інформаційні технології і засоби навчання: електронне наукове фахове видання [Електронний ресурс] / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання АПН України, Ун-т менеджменту освіти АПН України ; гол. ред. : В. Ю. Биков. — 2010. — № 1(15). — Режим доступу : <http://www.ime.edu.ua.net/em15/emg.html>.
3. Волкова Н. Проблема підготовки майбутніх економістів до управлінської діяльності / Н. Волкова // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. — 2002. — Випуск 1 (5). — С. 17–26.
4. Галузевий стандарт вищої освіти України. — К., 2004.
5. Герчикова И. Н. Менеджмент / Герчикова И. Н. — М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1995. — 480 с.
6. Горкуненко П. Формування професійної компетентності викладача педагогічного вищого навчального закладу I–II рівнів акредитації в контексті загальноєвропейської інтеграції / П. Горкуненко // Нова педагогічна думка. — 2010. — № 1.
7. Горностаева. И. Н. Формирование профессионально важных качеств личности будущих менеджеров : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Горностаева И. Н. — Брянск, 2002. — 247 с.
8. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.
9. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании / Зимняя И. А. — М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. — 42 с.
10. Кірей К. О. Формування професійних знань майбутніх фахівців економічного профілю засобами мультимедіа : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / К. О. Кірей. — Вінниця, 2008. — 283 с.
11. Курдюмов Г. М. О формировании личностных качеств будущих специалистов / Г. М. Курдюмов // Высшее образование в России. — 1994. — № 2. — С. 103–105.
12. Левочко М. Т. Професійна підготовка молодших спеціалістів з бухгалтерського обліку у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 “Теорія та методика професійної освіти” / М. Т. Левочко. — К., 2003. — 15 с.
13. Основи стандартизації інформаційно-комунікаційних компетенцій в системі освіти України : метод. рекомендації / [В. Ю. Биков, О. В. Білоус, Ю. М. Богачков та ін.] ; за заг. ред. В. Ю. Бикова, О. М. Спіріна, О. В. Овчарук. — К. : Атіка, 2010. — 88 с.
14. Петрук В. А. Теоретико-методичні засади формування базових професійних компетентностей у майбутніх фахівців технічних спеціальностей : дис. ... доктора наук : 13.00.04. — К., 2008. — 274 с.
15. Романова Е. С. 99 популярных профессий. Психологический анализ профессиограммы / Е. С. Романова. — СПб. : Питер, 2008. — 464 с.

16. Ротова Н. В. Проблемы совершенства коммуникативных компетентностей при изучении курса «Українська мова за професійним спрямуванням» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://conf.vstu.vinnica.ua>.
17. Самарук Н. М. Формування професійної компетентності майбутніх економістів / Н. М. Самарук // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Педагогічні науки. — К., 2011. — Вип. 2.
18. Степанова Т. В. Педагогические условия формирования социально-психологической зрелости студентов (на примере технического вуза) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Степанова Т. В. — Кемерово, 1998. — 178 с.
19. Федина В. С. Формування професійної компетентності у майбутніх фахівців-сходознавців : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. / В. С. Федина. — Львів, 2009. — 252 с.
20. Фурман Т. Ю. Формування професійної компетентності у майбутніх фахівців економіки та підприємництва в процесі вивчення економічних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Т. Ю. Фурман. — К, 2012. — 287 с.
21. DeSeCo. Definition and Selection of Competencies. Theoretical and Conceptual Foundations (DESECO). Strategy Paper on Key Competencies. An Overarching Frame of Reference for Assessment and Research Program. — OECD (Draft) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.deseco.admin.ch/>.

Матеріал надійшов до редакції 16.12.2013 р.

ФОРМИРОВАНИЕ ГОТОВНОСТИ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БУДУЩЕГО ЭКОНОМИСТА

Гаврутенко Леся Анатольевна

аспирантка

Национальный авиационный университет, г. Киев, Украина

lesi5@ukr.net

Аннотация. В статье определена роль основных дефиниций, которые влияют на формирование готовности к профессиональной деятельности будущих экономистов, уточнено понятийно-категориальный аппарат проведенного исследования. Проанализированы этапы формирования профессиональной компетентности как процесса, который продолжается в течение всего профессионального становления, в частности, формирование профессиональных намерений и направленности, профессиональной подготовки, профессионализации. Определены составляющие профессиональной компетентности в соответствии со структурой деятельности. Охарактеризован комплекс профессионально значимых качеств будущего экономиста необходимых для успешной профессиональной деятельности.

Ключевые слова: готовность к профессиональной деятельности; профессиональная компетентность; информационно-коммуникативная компетентность; профессиональные качества будущего экономиста.

FORMING OF THE READINESS TO PROFESSIONAL ACTIVITY OF FUTURE ECONOMIST

Lesia A. Havrutenko

graduate student

National Aviation University, Kyiv, Ukraine

lesi5@ukr.net

Abstract. The article defines the role of the main definitions that affect the formation of readiness for professional activity of future economists, clarified concepts and categories of the study. The stages of formation of professional competence as a process that continues throughout their professional development, including the formation of intentions and professional orientation, training, professional development are analyzed. It is defined the composition of professional competence according to the structure of activity, as well as the characteristic set of professionally significant qualities of future economist necessary for successful profession.

Keywords: readiness for professional activity; professional competence; information and communicative competence; professional quality of future economist.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Bespalov P. V. Computer competence in the context of student-centered learning / P. V. Bespalov / Pedagogy. — 2003. — № 4. — P. 45–50. (in Russian)
2. Bykov V. Y. Modern task information education [online] / V. Bykov // Information technology and learning tools: electronic scientific specialized edition / Inst inform. technology and training Sciences of Ukraine, Univ of Management Education Pedagogical Sciences of Ukraine, Ch. eds.: V. Bykov. — 2010. — № 1 (15). — Available from : <http://www.ime.edu.ua.net/em15/emg.html>. (in Ukrainian)
3. Volkova N. The problem of future economists of management / N. Volkova // Continuing professional education : Theory and Practice: Scientific-methodical journal. — 2002. — Issue 1 (5). — S. 17–26. (in Ukrainian)
4. Industry-standard of higher education in Ukraine. — K., 2004. (in Ukrainian)
5. Herchykova I. N. Management / Herchykova I. N. — Moscow : Foreign and exchanges, Unity, 1995. — 480 p. (in Russian)
6. Horkunenko P. Formation of professional competence of the teacher teaching university and II level soft accreditation in the contex to European Integration / P. Horkunenko / new pedagogical ideas. — 2010. — № 1. (in Ukrainian)
7. Hornostaeva I. N. Formation of professionally important qualities of the personality of the future managers : dis. ... Candidate. ped. Sciences : 13.00.08 / Hornostaeva I. N. — Bryansk, 2002. — 247 p. (in Russian).
8. Encyclopedia of Education / Acad. ped . Sciences of Ukraine/ Chief Ed. V. G. Kremen. — K. : Yurinkom Inter, 2008. — 1040 c. (in Ukrainian)
9. Zymnyaya I. A Key competence as effectively-targeted competency-based approach to education / Winter IA. — Moscow : Research Center for problems the quality of training, 2004. — 42 p. (in Russian)
10. Kirey K. O. Formation of professional knowledge of future specialists economic profile Multimedia : Dis. ... candidate. ped. Nauk :13.00.04 / K. O. Kirey. — Vinnitsa, 2008. — 283p. (in Ukrainian).
11. Kurdyumov G. M. On the formation of the personal qualities of future specialists / G. M. Kurdyumov / Higher education in Russia. — 1994. — № 2. — P. 103–105. (in Russian)
12. Levochko M. T. Professional training of junior specialists in accounting in higher education and II levels of accreditation: Author. Thesis. for obtaining sciences. degree candidate. ped. sciences specials. 13.00.04 "Theory and Methods of Professional Education" / M. T. Levochko. — 2003. — 15 p. (in Ukrainian).
13. Fundamentals of standardization of information and communication competencies in the education system of Ukraine: method. Recommendations [V. Yu. Bykov, O. V. Bilous, Y. Bogachova et al.]; Za. zah. red. V. Yu .Bykova, O. M. Spirina, O. V. Ovcharuk. — K. : Atika, 2010. — 88 p. (in Ukrainian).
14. Petruk V. A. Theoretical and methodological basis for the formation of basic professional competence of future specialists of technical specialties: Dis ... Dr. sciences : 13.00.04. — K., 2008. — 274 p. (in Ukrainian).
15. Romanova E. S. 99 popular professions. Psychological analysis professiogram / E. S Romanova. — St. Petersburg : Piter, 2008. — 464 p. (in Russian).
16. Rotova N. V. Problems of improving communicative competence in the study course "Ukrainian language for professional purposes" [online] // N. V. Rotova. — Available from : <http://conf.vstu.vinnica.ua>. (in Ukrainian).
17. Samaruk N. M. Formation of professional competence of economists / N. M. Samaruk / Bulletin of the National Academy of Stat eBorder Service of Ukraine. Teaching Science. — 2011. — Issue 2. (in Ukrainian).
18. Stepanova T. Teaching terms generating socio-psyholohycheskoy students of maturity (for Example tehnycheskoho high school) : dis. ... Candidate. ped. sciences : 13.00.01 / Stepanova T. V. — Kemerovo, 1998. — 178 p. (in Russian)
19. Fedin V. S. Formation of professional competence of future specialists Orientalists : Dis ... Cand. ped. nauk : 13.00.04. / V. S. Fedyna. — Lviv, 2009. — 252 p. (in Ukrainian).
20. Furman T. Y. Formation of professional competence of future professionals of Economics and Business in the study of economic discipline : Dis. ... Candidate. ped. Nauk : 13.00.04 / T. Furman. — K, 2012. — 287 p. (in Ukrainian)
21. DeSeCo. Definition and Selectionof Competencies. Theoretical and Conceptual Foundations (DESECO). Strategy Paperon Key Competencies. An Overarching Frameof Referenceforan Assessment and Research Program — OECD (Draft) [online]. — Available from : access: [http:// www.deseco.admin.ch/](http://www.deseco.admin.ch/). (in English)